

108120

1941. XXXVIII.
ÉVFOLYAM,
6. SZ. (336)

Erdély

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület hivatalos értesítője

Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET
Felelős kiadó és felelős szerkesztő: DR. BALOGH ERNŐ

Erdély

TARTALOM

Cimkép: Tulipán és rózsá-elemes díszítések.
Tóth István rajza. — *Dr. Tavaszy Sándor:* Természet és szabadság. — *Péchy-Horváth Rezső:* A Csáványos csúcán. — *Dr. Györffy István:* Erdély havasait járó turistákhoz kérelem. — *Beke Lajos:* Székelyföld III. közlemény. — *Hirek:* A Bükkerdő festőművészenek a halála. Erdély „Unió“ emléktáblája és az idegenforgalom. Az „Erdély“ című színesfilm bemutatója. Napgyűrű Kolozsvár fölött. Az új halászati rendelet. — *Irodalom:* A Macsek egyesület Ötvenedik évkönyve. Az Utas Könyve. A Magyar Sí Szövetség évkönyve. — *Képek:* 1. Aragonit bányászat. 2. Szejke fürdő medencéje Orbán Balázs síremlékével. 3. Opálbánya.

Az »Erdély« előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Az előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekkaszámláján és a központi irodában Kolozsvár, Mátyás király-u. 3. sz. — Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig, d. u. 5—8-ig.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Központ: Kolozsvár, Mátyás király-utca 3. szám.

Besztercei osztály: *Beke Ödön*, Beszterce, Radnai kapu u. 1/a.

Csíkszéki osztály: *Székely Géza*, Csíkszereda, OMIH.

Dési »Cibles« osztály: *Knizsek Károly*, Dés, Villamosművek.

Gyergyói osztály: *Dr. Gaál Alajos*, Gyergyószentmiklós.

Háromszéki osztály: *Dr. László Ferenc*, Sepsiszentgyörgy.

Maroszéki osztály: *Dr. Egey Jenő*, Marosvásárhely, Gecse Dániel-utca 43. sz.

Nagybányai »Gutin« osztály: *Platthy György*, Nagybánya, II. Rákóczi Ferenc-tér 4. szám.

Révi »Zichy« osztály: *Borcsa István*, Rév. Községháza.

Udvarhelyi osztály: *Voszka István*, Székelyudvarhely.

Zilahai »Meszes« osztály: *Bikfalvy József*, Zilah. Mezőgazdasági Bank.

Természet és szabadság.

Irta: Dr. TAVASZY SÁNDOR.

Nagyon érdekes és hasznos dolog lenne erről a kérdésről filozófálni. Még a mai világesemények közepette is sok időszerű igazságot lehetne elmondani a természet és a szabadság viszonyáról. A nehézség csak az, hogy a természetet akkor ki kellene emelni a tájszépségek ragyogó világából s fel kellene emelni a fogalmak világába, úgy el kellene általánosítani, hogy a természetjáró nem tudná azt megfogni, csak akkor, ha levetné bakancsát s a logika szárnyain felemelkednék a fogalmak tiszta síkjába. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a természetjárás és a filozófia nem férnek össze, hogy nem lehet egyszerre és egyuttal a természetben gyönyörködni és filozófálni. Ha a kettőt lehet szétválasztani, előbb gyönyörködöm, azután szemlélődöm és filozófálok. A gyönyörködés ad anyagot a szemlélődésnek és a gondolkodásnak.

Nem folytatom tovább ezt az elmélkedést, közelebb akarok jutni a természetjárást gyakorlók lelkéhez. Ezuttal a közvetlen értelemben vett természet és szabadság viszonyáról akarok szólni. Arról a természetről, amely tele van virágillattal és madárdallal, arról a természetről, amelynek útjai és ösvényei, — amint Aprily mondja — a talpamban élnek, arról, amelynek erdői, mezői, tisztásai, hegyei és halmai, a szemeimen át, a szívemig hatnak s az örömmek, a békességnek és a szabadságnak a boldog érzéseivel töltenek meg. A szabadság alatt ismét nem az eszmét értem, hanem azt az akadálytalan mozgást, amely arra segít, hogy mindazt elérjem, ami a természet valóságához tartozik.

Itt vagyunk hát annál a gyakorlati kérdésnél, amelyről egyet-mást el szeretnék mondani. Neki vágok pl. a Brétfűnek, hogy a gerincen végig elérjem a Lombi-tetőt, majd Pappfalva felett az erdőt. Erre azonban előmbe áll a pásztor s kijelenti, hogy itt nem szabad járni. Letérek a pappfalvi úton, hogy kimenjek a Malomgát-hegyre, a füves területek tele vannak csóvakkal, amelyek jelzik, hogy itt sem szabad járni. Tüzet akarok gyújtani, de fülemben cseng a hatósági rendelkezés: Tüzet gyújtani nem szabad, vagy legalább is csak hatósági engedéllyel.

Nem tagadom, lázadom magamban, hogy még a természetben sincs mozgási szabadság. De mint gondolkozó ember, hamarosan elfojtom magamban ezt a lázadó hangulatot. Megállapítom, hogy ennek a sok korlátozásnak oka van. Hol van az ok? — Gazdasági érdekek védelme, az egek, de a természetjárók fegyelmezetlensége a másik.

A gazdasági érdekek védelme — igazi ok. Erről nem beszélek, inkább a másiktól, a természetjárók fegyelmezetlenségéről.

A természetet általában úgy tekintjük, mint a szabadság jelleképét. Ezért beszélünk „szabad” természetéről. Így a természetjárásban is az ember a szabadságát óhajtja megélni. Ebben a tekintetben azonban nagy különbség van a természetjárók között. Vannak, akik a szabadságon a mindennapi életgondok alól való szabadulást értik, azt a boldog testi és lelki állapotot, amelyben feloldódnak azok a kötelek, amelyeket a társadalom vet az ember nyakába, a különböző szabályok és előírások által. Vannak, akik a szabadságon már többet értenek, aszerint amint az önfegyelem kötelező parancsát, saját egyéni ízlésük szerint lazítják. Vannak, aztán a teljes fegyelmezetlenek, akik a szabadságon a rendtelenséget, a duhajkodást értik, nem tisztelvén többé semmiféle rendet és erkölcsi kötelezést. Természetesen ezeken a fokokon belül még sokféle árnyalata van a szabadság értelmezésének. Van azonban egy élesen megvonható határ, amelyen alól az ember méltatlanná válik a szabadságra és egyben a természetjárásra is. Vannak emberek, akiket nem kellene a város határán túl engedni, vannak, akik már a gépkocsikra való felszállás alkalmával rontják a hitelét a természetjárásnak és beszennyezik a természetjáró, de még a „turista” nevét is. Vannak bőséges számmal olyanok, akiket nem lenne szabad beengedni semmiféle tiszta helyre, egyetlen szabad mezőre, vagy erdei tisztásra, mert magukkal viszik szennyes beszédjüket, tele szórnak mindent hátizsákjuk szemetjével, önlékük minden piszokjával. Ezek azok, akik nem tisztelnek semmiféle emberi érdeket, belegázolnak a vetésekbe, tördelik a fák ágait, letapossák az útukba eső erdei ültetvényeket, zajongásukkal és ordítósukkal elnémitják az erdők dalos madarait, akik elől menekülnek a nyulak, őzek s talán még a vadabb állatok is. Ezek azok, akiknek nincs szabadság-fogalmuk, akik visszaélnek annak legegységesebb árnyalati felhasználásával is. Ezek miatt van a sokféle korlátozás, sőt csodálkozhatunk azon, hogy nincs még több.

És itt következik írásom igazi gyakorlati értelme. A szervezett természetjáró egyesületek, ezek között elsősorban az Erdélyi Kárpát Egyesület, amely egyszersmind természetvédő egyesület is, — bár meg vagyok győződve, hogy a fent jellemzett emberszabású lények nem ennek az egyesületnek a tagjai közül kerülnek ki — tartsák tagjaikat állandó nevelés alatt, másodsor lépjenek érintkezésbe az illetékes ható-

ságokkal, hogy tagjaiknak biztosítsák azt a szabadságot, amely az igazi természetjárt megilleti. Hogy a méltatlanokkal mit csináljanak, erre nézve nem teszünk indítványt, ezek a rendőrhatalóságok és a büntető bíróságok hatáskörébe tartoznak. De, mégis, az utóbbiakhoz is van valami mondanivalóm. Egy-egy nemzeti ünnep, vagy vasárnap délután menjenek ki a közeli Hója-erdőbe s tekintsék meg azt a borzalmas alkoholfogyasztást, amit ott láthatnak. A lacikonyhák, sátrak körül lássák meg azokat az üres sörös-üvegekből rakott gulákat s különösen azt a sok részeg székely legényt, aki ott duhajkodik, általában azt a sok fiatalembert, akik heti keresetüket ott pazarolják el. A természetnek az a berondítása, ami ott látható, szomorúsággal kell, hogy eltöltsön minden magyar embert, de különösen minden keresztyén magyar embert, akiben van felelősségérzet népéért és nemzete jövőjéért.

Ime, így lehet a természetjárás közben sokféle kérdés között, társadalom-erkölcsi kérdésekkel is találkozni. Ebben a vonatkozásban is lehet valamit a szabadság problémájáról tanulni, még pedig a legnagyobb dolgot lehet megtanulni: az ember szabadságának az ember önmaga a legnagyobb akadály. Az embernek önmagát kell meggyőznie, hogy szabaddá váljék s megnyílják a szabadság igazi forrása: a szellem. A természetszemléletnek és a természetben való gyönyörűségnek is csak annyi értelme van, amennyiben a szellem szabadságát szolgálja.

Végül kiderül, hogy a szabadság nemcsak egyéni kérdés, hanem éppen annyira társadalmi kérdés is. Minél magasabb fokra jut az egyének belső szabadsága, annál nagyobb lesz a társadalmi szabadságuk is. Minél fegyelmetesebb és belsőleg szabadabb emberekből fog állani egy társadalom, annál nagyobb lesz a mozgási szabadság is, és annál kevesebb lesz az erdőkön és a mezőkön a csóva. Addig azonban pásztorokra és csóvákra, meg hatósági intézkedésekre lesz szükség, úgyis mint korlátozó, úgyis mint nevelő tényezőkre, hogy eddig eljussunk. Amig pedig eddig eljutunk, a belsőleg szabad keveseknek szenvedniök kell a fegyelmetlen és rendetlen többség miatt. A boldogabb jövőbe vetett bizalmat és reménységet azonban, minden vonatkozásban a szenvedő kisebbség tartja ébren.

A Csóványos csúcsán.

Irta: Péchy-Horváth Rezső.

Itt a Börzsönyben* mindig sikoltozó, őrjöngő, jajongó szél tépázza a fákat s a hideg északi szél vad rohamai kifújják a test éltető melegét a lilás, vörösre csipett arcból, kézből. Itt mindig dühös szélrohamok taszigálnak s az alant elterülő óriási krátterszájból állandóan jeges lehelet rohan neki a fekete csúf szirteknek, amelyek hettyke kakastaréj gyanánt magasodnak fel a mélység peremén.

A *Csóványos* (939 m.) csúcsán — amely inkább csak amolyan erkélyszerű kiugrója, mint orma a hegynek — mindig viharos idő zordonkodik s a goromba szél rövidre szabhatja a látóatóval a hegyteteji tartózkodást. Pedig van itt mit nézni, bőségesen van!

Lenn a mélyben a tágas katlanszáj látnivalói sorakoznak: félkörben álló fekete lávasziklák, mint megannyi váromladékok, felettük kisebb-nagyobb hegyek, sziklás letörések és vad kőorgiák, a fenéken pedig búzavirággkék patakoeskák a magas, száraz hangafüben.

A csúcs kiugrójáról pedig messzire ellátunk északra és nyugatra, azokra a szépséges területekre, amelyeket nemrégén még idegenek bitoroltak. Látjuk az Ipoly és Garam közötti termékeny lapály százszínű pasztelljét, feljebb a Magyar Érc-hegység és az Osztrovszki-hegység szelid kékesbe játszó magaslatait, nyulványait, tetőit. Bájos, kedves vidék terül el alattunk, csupa szín, csupa változatosság, csupa szelídség és szépség, amelyet órákon át élvezettel, meghatottan tudunk elnézegetni. Látjuk az Ipoly rónájának sok-sok apró faluját, a faluk pirostetejű házainak birkanyáját s a közülük kiemelkedő szálegyenes templomtornyokat. Látjuk a messzibe futó üdezőld mezőségeket, a dohánybarna szántások keskeny csikjait, az üvegzőld erdőfoltokat, az országutak fehérlő pántlikáját, a folyók tekergős tükörlapját s mindez olyan fenséges a maga nyugalmas szépségében, hogy ha sokáig nézzük, megnedvesedik a szemünk az édesen fájó meghatottságtól...

A *Csóványos* ormáról erős esésű ösvényen, amely mindig a krátterszáj peremének szélén kanyarog, átsétálunk a másik börzsönyi csúcsra: a *Nagyhideghegyre* (865 m.).

A goromba szél őrjöngő rohamai most szembe találunk bennünket. Néha olyan vad erővel csapnak elénkbe, hogy egyetlen lépést sem tudunk előbbre haladni, aztán meg oldalról ugranak reánk és a szél sokmázsányi ereje úgy röpít be a szűrös bokrok közé, mint valami lesodort kalapot: könnyedén, játékosan, ellenállhatatlanul. A kéz valószínűleg megdermed a kegyetlen, gyilkos hideg szívós támadásaitól.

Elhaladunk a *Szabókövek* fekete romfalai tövében, elérjük a perem szélén a *Hangyásbérc* (844 m.) fekete sziklahányásainak szeszélyes tömegeit, amelyek idegenszerűek és félelmetesek, mint valami ismeretlen veszedelem. A kilátás, a Börzsöny tetőkoszorújának körképe mind gazdagabbá, mind szélesebbé válik. A szél jegesen hideg áramlása mind jobban gyötör bennünket.

* A Duna balpartján, az Esztergomtól É-ra elterülő hegység.

A Hangyásbéreőről kicsit felfelé kell kapaszkodni, vén, százéves tölgyek és terebélyes, görcsös bükkök között, amelyek elszórtan állanak és érzéketlenül tűrik a magasságok jajgató szélviharát. Puha, nedves talajon kanyarog a gyalogösvény, millió kék, sárga, fehér és lila vadvirág között. Itt-ott fekete sár lepi el az ösvény keskeny szalagját s ha a fűbe térünk le, bokáig cuppog a bakancs a bőséges talajvízben,

Aztán meredeken lejt alá az oldal. Remek szép szálerdőben szállunk le a sziklás peremről, irtásos részeket szelünk át és végre laposra érünk, az ugynevezett Rakodóra, számos turistaút gócpontjára. Alatta egy mélyedésben bővízű forrás kínálja üdítő cseppjeit.

Innen — rövid egyenesen való haladás után — hirtelen meredekre kapaszkodik fel a Zsitvay-út keskeny ösvénye. A Nagyhideghegy gerincén vagyunk: remek szálerdőben, amelyet mindenfelől nagydarab, barna, mohás sziklatömbök tarkítanak. Kövekből rakott meredek lépcsők következnek, elfogynak a szálfák és mindenféle bokrok szeszélyes bozótján haladunk keresztül. Majd rengeteg szikladarab és szirtuskó közé buvik be a kanyargó gyalogösvény, magasra kapaszkodunk a vén köveken és végleg elfogynak az erdők.

Feljutunk a tetőre.

Fenn vagyunk a *Nagyhideghegy* széles, sziklás, meredek hegyi legelővel borított csúcsán, amely merészen hajlik le északról délre. A vastag fű közül rengeteg nagykökörcsin bájos, sötétkék harangvirágja bámul kifelé.

Néhány lépés után elérjük a tetőn álló háromszögelesi alkotmányt s a vadul repdeső szélben élvezettel tekintünk körül a gyönyörű panorámára.

Keletről a *Csóványos* kiugróját látjuk sok kilométeres távolságban, ahogy merészen kiszögellik a néhai kráter peremére. Északról pedig, a kráter másik peremén, ott magasodnak kecses formáikkal, élesen felrajzolódó vonalaikkal a Börzsöny legmagasabb, szebbnél-szebb csúcsai: a *Saskő* és a *Háromhányás* (870 m.), a *Magosfa* és a *Miklóstető* (725 m.), nyugatról pedig a *Várbükk* (741 m.), a híres-nevezetes *Salgóvár* merész romjaival, a *Magyarhegy* (714 m.) és egy sereg kisebb, de nem kevésbé érdekes és szép alakú sziklás hegyecsúcs, délre pedig közvetlen közelünkben magasodik a *Tax* (737 m.) és mellette a *Nagy-móc* (813 m.) tömpe csúcsa és közbül — közel és távol — a Börzsöny vulkanikus hegyvidékének sok-sok jellegzetes alakzatú, egyedülálló szépségű hegycsúcsa.

Páratlan körképet habzsolhat itt a turista ittás lelke, ha pedig lejjebb sétál pár lépésnyit és a TIT új turista menedékházánál lepihen a Kornélia-pihenő fapadjára, hosszú órákon át gyönyörködhetik a börzsönyi panorama megkapó szépségeiben.

A Nagyhideghegy lábánál széles zöld szőnyeg tárul ki: a *Magyar-kút* vadász kastély körüli üde, svájcias erdei rét nagy négyszöge. A zöld mező négy szélén pompás feketefenyők sötétzöldje virul és vörös fenyők rezedazöld lombzatai mosolyognak. A tölgyesekből itt-ott élénken kitetszik egy-egy magas fenyőszál haragoszöld lombgulája. A tágas réten elszórt barna pontok mozognak: gondtalanul legelésző szarvasok csoportja.

A felejthetetlen színpompájú panorámára hirtelen dús napfény zuhan áradásos bőségben. A hegyhátak, gerincek, tetők, völgyek és lankák a legpazarabb aranszínben ragyognak fel. Mintha folyékony arany bő patakja ömlött volna végig az oldalakon és az ormokon, minden csupa ragyogás, csupa izzás, csupa mosolygás. A fákon, sziklákon és tisztásokon aranszínű ragyogás izzik és ez a sárgásarany fényözön lassan izzó rózsaszínbe megy át, meleg és barátságos sárgába s minden olyan ragyogást kap tőle, mint amikor az Alpok hósipkás tetőin izzó rózsaszínben ragyognak a lenyugvó nap búcsúzó sugarai. Néhol olyan világos rózsaszínű ez a ragyogás, mint a mandulafa virága, másutt meg olyan melegen sárga, mint a színarany ragyogása...

És lassan alkony borul a Börzsönyre és a Nagyhideghegy körüli panorámát kékeslila párák nyelik el. Csak a jeges szél jajong még s szállingóznak apró, könnyű, átlátszó hópillék.

Erdély havasait járó turistákhoz kérelem.

Megkérem i. t. turista-testvéreimet, segítenének intézetem kitűzött egyik célja megvalósításában. Szegedi működésünk alatt intézetemben Dr. Kol Erzsébet magántanár tudományos működése főleg a hó és jégvizsgálatokra szorított az utolsó évtizedben. Ugyan öreg Európa országai területét felkereste, valamint gyűjtött É-Amerika és Alaskában, mégis igen nagy érdekünk fűződik ahhoz, hogy Erdély havasairól minél több hómintát vizsgálhassunk.

Friss hófelületeken még nincsenek mikroszervezetek.

A már megülepedett hó- (firn) mezők olvadási szélein, ahol rendszerint egész fekete színű, nyálkás hó van, ebből ajánlatos venni a hómintákat, feljegyezve apró cédulára pontos lelőhelyét, gyűjtési időt, tengerszínfeletti magasságot, melyik világtáj felé esik, kőzet minőségét. Ezek a firn-mezőkön sokszor *színes* foltokat (rózsaszínű, piros, málnaveres, zöld, sárgásárnyalat) lehet látni. Szabadszemmel nem látható aprócska (microscopicus kicsiny) moszat (alga) szervezetek ezek, amelyeknek millió és millió egyedei a firnben élnek és tömeges elszaporodásukkal megszínezik a firn-mezőket. Ritka természeti jelenség, amelyet eddigelé csak a Magas-Tátrából tart nyilván a tudományos irodalom és a Retyezáttól közölt rózsaszínűt Dr. Kol. Egészen bizonyosan Erdély havasainak sok firn-mezőjén megjelenik ez a színeződés.

Turista testvéreim szíves figyelmébe ajánlom, figyeljenek meg és lehetőleg részletesen papirosra vetnék megfigyeléseiket. De ez kevés; még többet kérek.

Hómintákat volnának szívesek begyűjteni az általunk szívesen rendelkezésre bocsátandó és jelentkezésre rögtön megküldendő tiszta üvegecskébe.

Hópróba vétel módja: az üvegecskéket ki kell dugni, a hó felületébe belenyomkodni, hogy teledugaszolódjon hóval, aztán kiesapjuk

belőle a hótömedéket (mintegy kimosás helyett); aztán a kiszemelt fekete-pépes-nyálkás hó-szegélyeken, avagy színes hó felületeken futtatjuk a kezünkben ferdén és lazán tartott üvegeske szélét, hogy ne nagyon sok hó jusson bele, hanem csak éppen a mikroszervezeteket válasszuk le a hóról. Lehetőleg minél kevesebb közet- vagy egyéb organicus törmelék (száraz fűszál, tülevél-maradék és a t.) jusson az üvegre. Jól telenyomkodjuk fekete, avagy — kinek szerencséje van: színes hóval az üveget; jól bedugjuk; és a hátizsák valamelyik törésmentes szakaszába tesszük. Egy-két óra múlva, ha meleg tiszta idő van, még hamarabb is — amikor már megolvadt, a másik kis formaldehyd-es üvegből a hólének *egyötöd része* mennyiségű tömény formaldehyd-et öntünk a hópróbába; majd dugóval bedugjuk, gyengén himbálva elegyítjük az egész üveg tartalmát.

A melléje írott részletes cédulát legokosabb rákötözni nyomban, mert ha több helyről veszek mintát, felcserélések megeshetnek. De lehet az üvegeske dugójára anilin-másoló (copier) ceruzával is folyószámot írni és csak a jegyzőkönyvünkbe felírni az adatokat.

Postára feladás módja: összegyűrt ujságpapírossal kell körülvenni, vagy ütőfelfogó u. n. Rollpapírossal körültekerni a hómintát tartalmazó üvegeket.

Mindent portó-kötelesen adjanak fel túrista testvéreim.

Igen hálásak volnánk megsegítéseikért; a cikkekben persze a gyűjtők nevét közölni fogjuk.

Ha magunk el tudhatnánk Erdély összes havasára menni, felesleges volna e kérés.

Már eddig is sok-sok értékes megfigyelési anyaghoz jutott a tudomány az önzetlen Természetbarátok serege szívessége révén. Miért hagyjunk fel Erdélyben ilyen reménnyel?!

A Tudománynak kérni — gondolom — nem merész és nem tolakodás.

Jó munkát!

Dr. Gyórfy István,

az általános növénytan rendes nyilvános tanára,

EKE öreg tag.

(Cím: Kolozsvár, Központi Egyetem, Általános Növénytani Intézet)

Természetjáró testvérek!

Turista-, sí-, sport-, valamint bármilyen

férfi ruhákat jól és olcsón készít és

EKE tagoknak 10% engedményt ad

Petkes úriszabósága

Kolozsvár, Mátyás király-tér 22.

Székelyföld.

III.

A küzdelmes magyar történelmi mult emlékeivel teli vadonból visszatérve indulunk tovább a 6 kilométerre fekvő Parajdra. A község nevét a parajtól nyerte, ami körülbelül füvet jelentene s ami jelölhetné a vizektől ontózott termékenységet is.

Udvarhely vármegyében vagyunk, melyet a történelem Udvarhelyszéknek, székely anya-széknek nevez, mert a székelyek főkapitánya legtöbbször itt lakott. Fekvése hegyes, keleti és északkeleti oldalán roppant nagy havasok övezik. Természetesen ezek közül legmagasabb és legvadabb a Hargita nyugati nyulványa, melynek hatalmas andezit tömegéből ágaznak ki a megyét behálózó hegységek. Úgy a Hargita, mint a belőle kiágazó gerincek nyugat, illetve dél felé homokkövekbe mennek át, majd Rákos vidékén bazaltba.

Parajd falun alól egyesül Korond pataka a Kisküküllővel. Az előbbi a sóhegyeket áttörve alagutat vajt magának.

Parajd község főteréről jobbra térünk le a Kisküküllő balpartján jól épített úton a sóbányák felé. Az úttól balra a bányagazgatóság épületei vannak és mellettük van egy jókarban tartott sósfürdő medence. Az útról visszatekintünk kelet felé. Feltűnően emelkedik ki a már ismert Rabsonné várának sziklacsomója és a Kisküküllő völgyében látott sziklatarajok.

Előzetes engedélyt kell szerezni ahhoz, hogy a sóbányákba bemehessünk, de ezt elég könnyen megkaphatjuk. Mielőtt e bányák mélyébe ereszkednénk le, tekintsünk szét a környék hatalmas méretű sóhegyei között. A gyönyörű sziklacsoportok közül a Nagy- és Alsóholló emelkednek ki fehér csúcsaikkal, míg alattuk hatalmas dolinák tátonganak vízzel telten. A só bányászatát már a rómaiak megkezdték, majd a székely településsel e szorgalmas nép folytatta. A bányászat 1762-ig felszíni volt és csak ezután kezdődött meg a sónak tulajdonképeni aknázása. A sócseppek ellen fehér lepedőket kanyarintunk magunkra és megkezdjük a bányába való leereszkedést 1134 lépcső taposásával. Minden lépcső-kanyarnál egy-egy évszám jelöli a mélyre jutás idejét. A kanyaroknál letekinthezünk a roppant mélységbe és látjuk a bányalámpák fénye mellett kéziszerszámokkal dolgozó székelyeket. Fáradságos út után végre talajt érünk, de most nyomasztólag hat e hatalmas tárna mérete, melynek oldalában bevészt erkélyek díszelnek és a sónak különböző rétegei tűnnek elő kellő megvilágítással, magnézium fényvel.

Visszatérünk a napvilágra, mely a sötét mélység után sérti szemünket. Folytassuk útunkat egy még változatosabb európai természeti ritkasághoz, a korondi aragonit bányákhoz. Még mindig lankas vidéken visz az út és 8 km. után, az úttól balra a felszíni bányászat által összeturt aragonit telepekhez érkezünk. A bányászok nagyobb méretű folyosókat vágnak csakánnyal 4—5 méter mélyen, mert a folyosók megtelnek bugyborékoló borvízzel. Az aragonit, a színárnyalatok megszámlálhatatlan változatában kerül felszínre és ezek közül a tiszta színeket dolgozzák fel az úttól jobbra épült aragonit művekben.

A kibányászás után felhalmozott aragonit tömböket a gyárban fűrészelik szabályos darabokra és így kisebb-nagyobb idomokat vágnak ki belőlük. A hulladék darabokból a rendkívüli kezűgyességgel rendelkező 12—15 éves székely gyermekek emléktárgyakat csiszolnak eladásra.

A gyártól félkilométerre az úttól jobbra betérünk — habár ez a betérő út nincs mindig nyitva — Korondfürdőhöz. Elhagyatott telep ez. Kezdetleges fürdőmedence az egyetlen nyoma a fürdőnek. A Lópágy nevezetű hegy aljában fakad a híres korondi borvíz és csak szivattyuval lehet felszínre hozni.

A forrás-bővítés alkalmával nagyobb része eltűnt, mint azt általában a borvizeknél tapasztalhatjuk. Ez a nem eléggé méltányolt forrás, a gleichenbergi forrást jobban helyettesíti, mert még a vértkőpő tüdőbetegeknél is eredményezett már gyógyulást. Reggel éhgyomorra még kecsketejjel is fogyasztották. Nem messze e forrástól még két nagyobb forrás is van, melyeket hideg és melegfürdőnek használtak. Svájci stílusban épült fürdőháza és a kis villák nyomai ugyan megvannak még; de hol van az Orbán Balázs által leírt virányos sétányokkal ékes fürdőtelep?

Aragonit-bányászat.

A fürdő fekvése megragadóan szép, nyugatra fent a fellegek hónában a váromtól koronázott Firtos, tőle jobbra a szép alakzatú Fiastető, melynek tetőcsúcsán hazánk legmagasabb fekvésű faluja látszik; Atyha. Ha északkeletre nézünk, látjuk az erdő sűrűjéből kiemelkedő Holló követ festői sziklatorsnyaival. Még innen is láthatjuk az országút mellett kiemelkedő kis dombocskát, az aragonit telepeket, amit Orbán Balázs az 1860-as években már felfedezett és érdekesen emlékezik meg róluk könyvében.

Székelyudvarhelyről jövet, az országúttól alig 50 lépésre lefordított teknő alakú, 70—80 láb magasságú dombocska emelkedik, ragyogó színompájával vonja magára a figyelmet. A domb tetején sósforrás fakad fel, mely évezredek türelmével rakta le magának a ragyogó gyémánt foglalatot. A forrás mészkőzeteken szivárog fei, magával hordva a feloldott mészköves anyagot és azt lerakva változatos színekben gyönyörködteti a szemlélőt. Orbán Balázs leírása arra enged következtetni, hogy még akkor ismeretlen volt a magyar geologusok előtt az aragonit.

A fürdő szomorú látványt nyújtó képe után alig pár száz méterre Korond községbe érünk, mely a Korond patak és Északpataka egybefolyásánál fekszik. Unitáriusok által lakott nagy falu ez és az agyagművészeknek főfészke. A legnagyobb agyagfeldolgozó gyárba térünk be és az agyagművészet csodálatos munkálatainak minden részletét végignézhetjük. A székely nép agyafurtsága, találékonyága és művészete öltött itt alakot az agyagból. Mi a piacon látott tárgyakon csodálkozunk, de nézzük meg annak készítését is. A faluban nem kevesebb, mint 20—25 nagyobb agyagfeldolgozó üzem van mun-

kában és művészi munkáikkal az ország minden részében találkozhatunk. Kőberes szekereikkel bejárják a vásárokat városról-városra.

A székely nép művészi munkáit csodálva megyünk tovább dél felé az országuton. Állandó emelkedésben visz utunk, ahogy Korond határát elhagytuk. Utunkba esik Pálfalva, majd tovább e szép fensíkon Farkaslakára érünk. Tőlünk keletre fekvő Oroszhegy háta mögötti Lázról eredő Nyikópataka a legjelentősebb patak e vidéken, mely Székelykeresztturnál egyesül a Kis-küüllővel. Farkaslakán sokat nem láthatunk, ha csak a régi ódsíságából kivetkőzött és minden részében átalakított a XVII. században épült templomát nem nézzük meg közelebbről. Hozzáértő műtörténész talán még talál rajta valamit a régi időkből. A templom-mai stílusában is az átmeneti korszak építményére enged következtetni. Ennél sokkal érdekesebb, ha kissé követjük a Nyikó-mentét. A falvak sokasága népesíti be útját mindenütt. Érdeemes e völgyben vasárnap végig menni. Ilyen tiszta szép falvakat ritkán látni. Galambdúcos házak egymás mellett, az itt dívatozó házelőtti virágos kertekkel és az elmaradhatatlan házak előtti fedeles padokkal felejthetetlen képet nyújtanak az átutazónak.

Farkaslaka alatt a vele egybeépült Szentlélek községbe érkezünk, majd innen ismét emelkedik utunk Lengyelfalva felé, melynek azonban csak a határát érintjük, pedig érdekes e falu. Itt született báró Orbán Balázs, székely népünk legnagyobb írója. Követendő példát mutatott, hogyan kell hazafias öntudattal dolgozni a magyar haza érdekében. Mielőtt e gyönyörű kilátást nyújtó fensíkről leereszkednénk az Orbán Balázs emlékeit és sírját őrző Szejke-fürdőre, kisseszétnézünk. A fensík nyirfákkal tarkított legelőjéről az Udvarhelyszéket áthasító völgyek sokasága tűnik szemünk elé, sűrűn egymás mellé sorakozott falvakkal. Keletre a Hargita vonulata kéklik, míg közvetlen előttünk fekszik Oroszhegy község, mint a havas büszke előőrse.

E pompás kilátást nyújtó fensíkről $\frac{1}{4}$ óra alatt gépkocsinkkal Szejke-fürdőre érünk. Tengerszín felett 568 m. magasságban, lomberdőtől övezve, a Sőspatak mellett elragadó környezetben fekszik e kis fürdő. Gépkocsink megállóhelye Orbán Balázs kuriája. Régi, már dűledező székelykapun át jutunk be az udvarra, magas tornácos előrésszel díszített épületbe, hol az igaz nemes székely a Székelyföld minden nevezetességét feldolgozta.

A fürdőtelep északi részében van a borvíztöltő hely. A híres Szejkevizet bivalyos szekérral viszik be Székelyudvarhelyre. Posványos, zsombékos talajon haladunk át, lépteink nyomán borvizes bugyborékok törnek fel és az az érzésünk, hogy nagyon puha szőnyegen járunk. Ez a talaj lesz később a híres lápfürdő anyaga. A fürdő berendezése egy kb. 60x15 méter nagyságú medence, kristálytisza borvízzel. Egvik oldalon néhány fürdőkabin, majd az északi felében a melegfürdőház, melynek hátamegett van a tulajdonképeni forrás és ennek felépítménye. Érdekes megfigyelni e házban a forrás nagy munkáját. Feltörésénél és tőle még nem messze is átható kénes szag terjeng petroleum szagával vegyesen. Általában az itteni borvizeket petroleum utóízük jellemzi.

A fürdőteleptől délkeleti irányban boltozatos fakapuval ellátott építmény vonja magára figyelmünket. Ez Orbán Balázs sírja. Valahányszor itt jártam, mindig leróttam kegyeletemet a nagy halottal szemben és emlékének áldozva elmentem imára sírjához. Mi lett volna velünk, ha imáinkat meghalották volna 22 éves elnyomóink? Csaknem minden évben megkoszoroztuk kopjafás síremlékét társaskirándulásaink alkalmával és szellemét követendő példaként állítjuk a mai fiatalság elé.

Szejkefürdőtől meredek oldalon ereszkedünk le 2 km. hosszú útvonalon Székelyudvarhelyre. E várost igazi történelmi alapjaiban ismertetni, nem lenne elegendő lapunk egy példányának terjedelme, így csak nagy vonásokban emlékezem meg róla.

A havasokból letörtető Nagyküküllő bal partján fekszik, hol a folyó kiszélesedő térséget alkotott. A város felett délre Szentmihály hegyén a katolikusok igen díszes templomát találjuk, melyet már 1788-ban kezdtek el építeni. Építettőjének, Török Frencnek mauzoleuma is a templomban van. Kegyeletes hívei ide temették el. A templom mellett van a római katolikus gimnázium. A város főteréről könnyen megközelíthetők Csonkavár romjai. Falai még jó állapotban vannak, míg a piac északi részében a Ferencrendiek nagy, kéttornyú temploma és kolostora fekszik. A felsőpiacon a reformátusok

Szejké-fürdő-medencéje, a háttérben jobbra Orbán Balázs síremléke.

1868-ban épült temploma és vele szemben a református kollégium régi épületei sorakoznak. Érdemes belülről is megtekinteni a régi református kollégiumot. Jellegzetes, régi udvarában a tanuló ifjúság által atyjának, Kiss Gergelynek emlékoszlopa áll, aki 1770–73-ban nagy áldozattal építette a kollégiumot. Más érdekessége a kollégiumnak, Haász Rezső kollégiumi tanárnak házi székely múzeuma. A székely történelem egyik gazdag tárgyú múzeuma. Talán egyetlen az országban, hol az ősi székely honfoglaló tömör szekérke-rekeit meg lehet látni. A székelyfurfangnak, gyerekjátékoknak és a székely hadviselésnek sok tárgyait megtalálhatjuk itt.

Udvarhelyen alól a Küküllő jobb oldalán sajtáságos alakú konglomerát sziklahegy vonja magára a figyelmet. Ez a Budvár délre fordult keredked oldala. Egészen kopár, csupor idomú sziklafala már messziről kivehető oldalüreggel. Orbán Balázs a következőkben szólítja meg a hegyet: „Te rejtélyes sziklahegy, te, ki a székely nemzet titkos multjának, hősiés mythosi korának vagy központi helye, hol a nemzet kővértkekre írta ős törvényeit és történelmét nemtők által őrizteti, óh rejtélyes, mesés sziklahalom, miért vagy oly hallgatag, miért nem tudod felfejteni a multnak előtted lezajlott titkait?”

Itt e várban székelt Zandirhám, itt alkották a székelyek ősi törvényeit, vallási és politikai központ volt. Itt kötött szövetséget Árpáddal a hős Zandirhám kővértkekre vésett szabályokkal.

Székelyudvarhely ősszékely történelmi városából indulunk tovább a Hargita felé. Útunk célja a 23 kméterre lévő Homoródfürdő. Székelyudvarhelyen felül a Küküllő mindkét partján fekszik Bethlenfalva és vele egybeépülve

Kadicsfalva. Kadicsfalva felett a Budvárához hasonló, méretekben kisebb hegy magaslik ki, a Reztető, melynek keleti oldalánál Fenyéd községen át megyünk, elhagyva az eddig hűen követő Nagyküküllő völgyét. A Fenyéd vize mellett folytatjuk útunkat Máréfalvára. Nagy havasi falu, kevés érdekességgel bír, határai annál több nevezetességgel szolgálnak. A falu északi részében emelkedik a Leshegy, mely összekötő pont volt Márévára és a Budvár között vészjelek leadására. A hegy oldala főbb tátongó barlangnyílással rendelkezik, melyek a máréfalviaknak menedékkül szolgáltak a tatár-dulások idején. Máréfalvát elhagyva, ahol a csiki országot a Czekendtetőre kezd emelkedni, balra felvágunk a Somoskőnyak nevezetű hegyesúcsra (természetesen gyalogszerrel) és alig 2 órai emelkedés után Márévárának a helyére jutunk. E hegyen már a várnak nyoma sincs, legfeljebb a körülötte lévő vársáncok engednek arra következtetni, hogy itt valamikor a székelyek egyik erőssége állt.

Visszatérve az országutra a Czekend megmászásához kezdünk. A Fenyéd vizével párhuzamosan haladunk, amíg a szombatfalvi hegy gyönyörű fensíkjára érünk. Sokáig nem maradunk a fensíkon, mert már megint lefelé halad az út, közben az előttünk feltáruuló kilátásban gyönyörködünk: a Hargita vonulatában és az alatta fekvő havasi legelőkben. E legelőket régen Oláhfalunak, most Kápolnás és Szentegyházásfalunak nevezett falvak elszórt havasi házai teszik festőivé. A havasi kép, melyet, eddig csak a kék ködbe burkoltan láttunk, teljes pompájában feltűnik előttünk.

A Czekendtetőtől félóránnyira a fensíkről meredeken vezet le útunk Homoródfürdőre. Mielőtt betérnénk, illetve keresztül mennénk a Kishomoród patakán átvezető hídon, az e felett lévő fenyveskoszoruzta hegyen megnézhetjük az úgynevezett Földvárát. E vár tulajdonosa Földvári fejedelem volt, a roppant terjedelmű havasok birtokosa. Csak nyomai vannak meg a várnak.

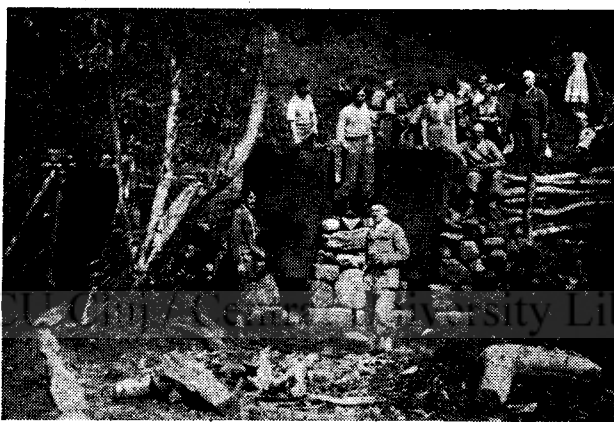
Lenn a fenyveserdők között, 3 vagy 4 patak által átszelt völgy találkozásánál fekszik szép villáival Homoródfürdő. A fürdő gyógyforrásai mind a Kishomoród balpartján fakadnak és azért a fürdőtelep is ott fejlődött ki jobban. Magassága 756 m., a Hargita gerincéhez közel, havasalji özöndús, szélmentes völgyben fekszik. Hat gyógyforrása közül a legnevezetesebb a lúgos-tartalmú Klotild és a lithium-tartalmú Mária-forrás, melyeket ivókúrára nagy előnnyel használnak. Három hidegfürdő és több kádfürdővel van berendezve. Gyógyjavaslatai: vesebajok, ideges bélbajok, székrekedés és általános erősítő kúrák. Egy nagy szállodáján kívül számos kisebb, svájci stílusban épült villája van.

E szép, fenyvesekkel övezett völgyből az út megint felfelé visz Szentegyházásfaluba felé, amely innen 6 kilométerre fekszik. A falu, mint önálló község, már 1300-ban szerepel az udvarhelyi kenézségtől függően. Hogy miért volt ez oláhfalu, azt a falu alapítójának nevére követhetjük, akit Oláh Jánosnak hívtak. A kenézségtől való függetlenítését 1614-ben kapta meg Bethlen Gábertól, aki feloldotta őket minden adó fizetése alól. Szorgalmas és törekvő nép lakja e vidéket. Az állattenyésztésen kívül főoglalkozásuk fűrészáruk szállítása és megmunkálása. A falu közepétől jobbra letérő úton déli irányban Szentkeresztbányára érünk. A bányát 1838-ban Gyertyánffy Jónás kezdte rendszeresen művelni, míg most tisztán szász érdekesség kezében van. A bánya előtt 80 méterre van Lobogófürdő. Ezt azonban nem mindenki használhatja, mert a bányatársulat saját tulajdonába vette és mint házfürdő a telep alkalmazottainak szolgál üdülésül. A szűk sziklabércsek között követve a Homoród folyását, 4–500 méterre Lobogófürdőtől, Dobogófürdőre érünk. A völgyből kiemelkedő sziklaúcsok alatt a Homoródpatak partján egymásután következő gyógyforrások fakadnak fel. Itt van egy kis fürdő berendezve a vendégek részére is, melynek érdekessége, hogy a vizét

a medencében lévő hatalmas kályha melegíti nem sok eredménnyel. A fürdőn keresztül vezető szekérrúttól balra egy nagy kohó van felállítva, mely azonban most nincs üzemben. A lövétei székelyek a saját maguk bányászta ércet ideszállították, melyből kaszát, kapát és más gazdasági eszközt gyártottak.

Visszatérünk Szentegyházasfalvára és folytatjuk útunkat e szép fensíkon még 8 kilométeren át, amíg a fenyvesek közé jutunk és a kigyózóan emelkedő országúton a 3. számú útkaparóházhoz nem érünk.

A legutolsó elhagyott híd a Kigyópatakan át vezet és ennek a balpartján déli irányban van egy opálkővel teleszórt, jókarban lévő szekérrút, az úgynevezett opálbarlanghoz. Gejzirek által kialakult, sokféle színárnyalatban játszó kövek halmaza fekszik mindenütt az út mellett, mígnem eljutunk a tulajdonképeni opálbarlanghoz. A bemenetel elég kényelmetlen, azonban nem kell mélyre menni, már is láthatók az opálosodások. Tőle nem messze újabb tárnák tátongának és munkások hordják ki a kiválasztott piros opálosodásokat, ezeket megőrölve festék gyártásához használják fel. Két-három nagy

Opálbánya: a tárna bejárata és az égető-kemencék.

kazán is van felállítva, hol kiégetik a kibányászott anyagot és így szállítják az őrlő malomba. Tovább követjük a patak partján vezető utat és alig 10 pernyi távolságban a Tolvajos-patak és Kövespatak találkozásánál átvezető hídon festői környezetben Hargitaliget fürdőt találjuk. Elhagyott, kecskék által lakott három villa jellemzi, hogy itt valamikor fürdőtelep volt. Forrása a hargitai borvízforrásoknak legerősebbike. Környéke festőien szép. A Tolvajos-pataka által alámosott sziklák alagútszerűen hajolnak a patak felé és a patak pisztrángban roppant gazdag, különösen e szakaszon.

Alábbszállunk e völgyben, ingoványos talajon, a rendszertelenül folyó Tolvajospatakan és lejjebb a régi festékmalom romjait találjuk, majd innen jó félórai járásra a szászok házfürdőjére, Kirulyfürdőre érünk. Néhány villa, teniszpálya, egy ivókút e kezdetleges berendezésű fürdő egész felszerelése. Annál érdekesebb a fürdő feletti Solyomkőről a kilátás.

Az utasházhoz visszatérve folytatjuk útunkat Csikszereda felé, 5 km. és fenn vagyunk a Tolvajostetőn. Innen gyalog kell 7 kilométert mennünk, hogy Hargitafürdőre, hazánk legmagasabb fekvésű fürdőjére érjünk. Az emelkedés 987 méterről 1333 magasra visz. Jó 3 órai, kimerítő, számtalan szerpentin kanyarog fel az út. Itt az a hely, ahol tennünk kellene valamit a fürdő érdekében, Csikszeredán nem akad vállalkozó, ki minket bármilyen járművön felvinne a fürdőre. Az út minden szakasza veszélyes a járművek részére. Így hát gyalogszerrel kell megtennünk ezt a szakaszt. **Beke.**

HIREK.

A Bükkerdő festőművészenek a halála. Egy szerény, de tehetséges és finomlelkű művészember kezéből hullott ki az ecset, meghalt Marsielek Endre. Édesatyja jónevű fényképész volt Kolozsvárt, de fia többre vágyott, hajlama a rajz és a festészet felé vonzotta, minek folytán Kőváry Endre népszerű festőművésznék lett a tanítványa. Majd akadémiát végezve, mesterével közös műteremben dolgoztak, honnan sok sikerült portré, templomi festmény, kópia és tájkép került ki. Marsielek Endre úgyis mint természetbarát, Kolozsvár környékének gyakori látogatója volt és vasárnaponként különösen a Bükkben szeretett barangolni, ahol az ecsetjére érdemes tájrészleteket kutatta, melyekről hangulatos vázlatokat készített. Kár, hogy ezek az évtizedek folyamán megihletve elkészített tájrajzi festményei szétszóródtak, holott azok pl. az EKE-múzeumának most díszére válnának. A háborus viszonyok nemigen kedveztek a visszavonult festőművésznék, de Kolozsvár felszabadulásával intézetek és egyesek úgy elhalmozták megrendelésekkel, hogy a 74 éves férfit fiatalos ambícióval fogott a munkához, melyet azonban a gyöngé szervezet már nem bírt ki és súlyos betegen kórházba került. Május hó 19-én végbement temetésén a Bükkerdő törzsvendégei is képviselve voltak, kegyelettel adózva ezen kirándulól hely képekben való megőrkítőjének és a fáradhatatlan turistának egyaránt.

Az erdélyi „Unió” emléktáblája és az idegenforgalom. A nevezetesebb eseményekre vagy személyiségekre vonatkozó emléktáblák méltán felkeltik mindenütt az idegenek érdeklődését. Többek közt ilyen Kolozsvárt a Vigadó (Redut) „Unió-emléktáblája”, melytől az Unió-utca a nevét nyerte és amelyet a román meg-

szállás alatt megrongált állapotban történt leszerelése óta a turisták hiába kerestek a kalauzskönyvek szerint az említett utca 21. sz. középületén, mely hajdan Országház volt. A felszabadulás után nemzeti ünnepé nyilvánított „Unió”-évforduló alkalmából az Erdélyi Múzeumegylet régiségtárában szerencsére elraktározott emléktáblát visszahelyezték eredeti helyére a szomszédban lakó Merza Gyula közbelépésére, egy a dr. Rohonczy Lajosné várostörténeti magángyűjteményéből útbaigazítást nyújtó régi fénykép alapján, mely a tábla leleplezésekor vétetett fel, ahol Merza Gyula akkori városatya személyesen jelen volt, úgyszintén az egyidejűleg gr. Béli Akos főispán és Albach Géza polgármester elnöklete alatt tartott városi díszközgyűlésen, mely a Redut nagytermében folyt le. A Fadrusz János által tervezett, művészi keretbe foglalt aranyfeliratú márványtábla szövege a következő:

„Az erdélyi országgyűlés itt határozta el az

U N I Ó

létesítését Magyarországgal
1848 május 30-án.

A félévszázados emlékünnepen állítottatta ez emléktáblát az egyetemi ifjuság
1898 május 30-án.“

Megjegyzendő, hogy a tábla gyönyörű vörösrézből készült, rámája a leszereléskor összeroncsolódott, amelynek szakszerű helyreállítása, a felirat új aranyozása és az épület emeleti homlokzatára való visszatevével járó munkálatok költsége állítólag az ezer pengőt meghaladta. Az idegenek már is állandóan csoportosulnak ezen történelmi emlék előtt, mely ha nem akad egymentőan a fentemlített úrhölgy személyében, talán nem a megfelelő helyen hirdetné az Uniót.

Az „Erdély“ című színesfilm bemutatója. Az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal Magyarországi történeti, művészeti, néprajzi értékeinek, városainak, fürdő- és üdülőhelyeinek, valamint táji szépségeinek propagálására, illetve honismertetés céljából, programmszerűleg, évenként több színes propagandafilmot készít. A hivatal június hó 5-én mutatta be az EKE tagjainak legújabb „Erdély“ c. filmjét, valamint a „Bábolna“ c. kísérőfilmet. A filmek bemutatása előtt Horváth Elek, az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal kolozsvári kirendeltségének vezetője, ismertette a hivatal országos jelentőségét és munkáját. Ezután kezdődött meg a film bemutatása. Káprázatos pompában tárult szemünk elé Kalotaszeg színes és gazdag népviselete, történelmi műemlékei, valamint a nép napi munkája közben. Majd Kolozsvár legszebb műemlékeit, nevezetességeit látjuk külön-külön és a Fellegvárról készített nagyszerű körképen Az »Ezer székely lányok« Csíksomlyói felvonulásán gyönyörködhetünk a szebbnél-szebb székely népviseletekben. A korondi aragónitányák és fazakasok művészi munkája a maga eredetiségében tárul szemünk elé. A gyimesi csángók művészi készítményei, pompás táncuk és népviseletük gyönyörködhetnek, majd a Gyilkostó örökszép-ségű vidékét nézzük áhitattal. A Székelyföld gyöngyéről, a Szent-Anna tóról, a legszebb képet kaptuk. Megelevenedve látjuk magunk előtt a Szent Anna-tó legendáját és meghatva nézzük ezen természeti csodát.

A filmet Zsabokorszky Jenő mérnök készítette az Idegenforgalmi Hivatal megbízásából. A római katolikus gimnázium disztermet zsu-folásig megtöltő közönség csodálattal nézte végig ezt a pazar szépségű filmet, mely méltóképpen mutatta be Erdély idegenforgalmi szempontból értékes és szebbnél-szebb vidékeit és Erdély népének egyedülálló művé-

zetét. Ezuttal is meggyőződünk Kolozsvárnak, Erdély fővárosának idegenforgalmat irányító szerepéről. Az Idegenforgalmi Hivatalnak hálásak lehetünk ezért a filmért, amely feltárja Erdély csodálatos természeti szépségeit mindazok előtt, akik nem ismerik. J. A.

Napgyűrű Kolozsvár fölött. Június 3-án nem mindennapi fényjelenséget lehetett Kolozsvár egén látni. A vékony felhővel borított égen a Napot egy feltűnő gyűrű vette körül a kinyújtott kéz arasz-távolságában. A gyűrű belső részének színe sárgás-vöröses volt, külső része fényes fehér. A tüneményt az igen magasan lévő vékony felhő-fátyol piciny jégkristálykái megtörő napfény idézte elő a szivárványképződéshez hasonló módon. A tünemény 11 órától 13 óráig folyton látható volt, ekkor aztán megszűnt, minthogy a Nap az ég felhőtlen helyére ért. Voltaképpen ugyanazon jelenség volt, mint az 1939 november 22-iki, melyet folyóiratunk szüntő megemlített (XXXVI. köt. 114. lap). Akkor azonban sokkal feltűnőbb volt annyiban, hogy egy kis darabja élénk szivárványszínekben tündöklött. Ez a színpompa most elmaradt, mert a színeket a nyári nap erős fényereje elnyomta. Ilyen esetben a szivárványszínek csak az alacsonyan járó téli Nap bágyadtabb fényénél érvényesülnek. Viszont a mostani gyűrű megszakítatlan gyönyörű kör volt. — Sokkal gyakoribbak az ilyen gyűrűk a Hold körül, csak halványságuknál fogva kevésbé feltűnők. Az előidéző ok ebben az esetben is ugyanaz. Gyakran a belső gyűrűn kívül egy másik halványabb is van, ami egyébként a napgyűrűnél is elő szokott fordulni. Fénytörési jelenségről lévén szó, a gyűrű nagyságának törvényszerűsége is van, amennyiben a belső gyűrű a Naptól, illetve a Holdtól 22, a külső pedig 46 fokra van. A napgyűrűknél ritkábban előforduló jelenség, hogy a két párhuzamos gyűrűvel más fényes vagy

szivárványszínű, egyenes vagy íves hajlású fényesíkok is kombinálódhatnak, melyek így együtt bonyodalmas fénytünetrendszerrel hoznak létre (melléknapok). **Dr. B. E.**

A Budapesti Közlöny 86. száma közli az új halászati rendeletet, mely szerint nem szabad halászni galócára március hó 1. napjától május hó 31. napjáig, pélhalra március hó 1. napjától április hó 30. napjáig, sebespisztrángra október hó 1. napjától január hó 15. napjáig, szivárványos pisztrángra március hó 1. napjától május hó 30. napjáig és végül rákra október hó 15. napjától június hó 1. napjáig bezárólag. A visszacsatolt keleti és erdélyi területek nyílt vizein az általános halászati tilalom április hó 15. napjától június hó 15. napjáig bezárólag tart. Ezen tilalmi idő alatt is szabad — a ponty kivételével — nyeleshoroggal a nyílt vizekből halászni.

IRODALOM.

A Mecsek Egyesület Ötvenedik Évkönyve. Örömmel üdvözljük a Mecsek Egyesületnek a Páldi Géza főtítkár gondos szerkesztésében most megjelent jubileumi kiadványát. A 144 oldalra terjedő és csinosan kiállított Évkönyv változatos, sok élvezetet és tanulságot nyújtó 34 cikkével méltó határvéget állít az ötvenéves szép multnak. Magát a jubileumi díszközgyűlést a Mecsek Egyesület később fogja megtartani, amikor előreláthatólag országos összejevetel fogja ünnepelni a félszázados kitartó munkát, azt a sok hűséget és áldozatos fáradságot, mellyel az Egyesület ott a kies Mecsek alján annyi szépet és jót alkotott, s amellyel annyi ember szívét tette jobbá, lelkét szabadabbá, élégültebbé, derűsebbé.

Részletesen ismertetni az Évkönyvet nagyon hosszadalmas lenne, hiszen a 34 cikk címének már pusztá-

felsorolása is legalább féllapra terjedne. A részletekből azonban mégis ki kell emelnünk valamit.

A címlap belső oldalán a legrégibb négy magyar turista-egyesület van felsorolva az alapítási év és a jelenlegi taglétszám megjelölésével: Erdélyi Kárpát Egyesület 1891. év 1025 taggal. Magyarországi Kárpát Egyesület 1873. év 1850 taggal. Magyar Turista Egyesület 1888. év 2280 taggal. Mecsek Egyesület 1891. 1031 taggal. A következő lap a Mecsek Egyesületnek az Erdélyi Kárpát Egyesülethez a felszabadulás alkalmával intézett üdvözlő átiratát közli, s utána azt a levelet, mellyel egyesületünk megköszönte ezt az üdvözlőt. Nem hallgathatjuk el, hogy felszabadulásunk alkalmából a Mecsek Egyesület üdvözlötte volt a legelső (kelt 1940. szept. 2-án).

Az Évkönyvet tehát éppen az Erdélyi Kárpát Egyesület neve és utána a róla való megemlékezés vezet be. Voltaképpen mindkettő elmaradhatott volna az Évkönyv értékének legkisebb csökkenése nélkül is. Hogy mégis odakerült, ebben az igazi, nemcsak szóval mondott, de mélyen is érzett testvéri szeretetnek olyan figyelmes megnyilatkozását látjuk, amilyenben — sajnos — nem sok részünk van. Hálánk, szeretetünk és igazi baráti jobbnak érte.

Dr. B. E.

Az Utas Könyve. Ennek jelent most meg a Keletmagyarországot és Északerdélyt felölelő, a III. kiadást kiegészítő része. — Szerkesztette: Kaffka Károly ny. őrnagy, az OMVESZ ügyvezető alelnöke, kiadta az Országos Magyar Vénlégforgalmi Szövetség. A 214 oldalra terjedő s egy térképmelléklettel is ellátott könyv az 1940 aug. 30-ai bécsi döntéssel Magyarországhoz visszacsatolt területek városairól, üdülő-, fürdő-, nyaraló- és kiránduló helyeiről ad részletes felvilágosítást. A nevezett területről mintegy 130 olyan helységet foglal magában, melyek a fenti szempontból a legfontosabbak, illetve amelyeket ide-

genforgalmi célból dícséretre méltó gyorsasággal meg tudtak szervezni. Az utasnak igazán nélkülözhetetlen, de emellett mint gazdagon illusztrált olvasmány hathatós eszköze a honismeretnek is. Ara szép vászonkötésben 4 P.

Dr. B. E.

A Magyar Sí Szövetség évkönyve. Az 56 tagegyesületet számláló Magyar Sí Szövetség 1940—41. évi évkönyve 78 oldalon tárja elének a magyar síélet minden megmozdulását. Nagy munkát végzett a Szövetség.

Örömmel tölt el bennünket, hogy ebben az évkönyvben már az erdélyi versenyzők is igen szép eredményeket értek el. A magyar sí-sport fejlődésének Erdély visszatérésével mérföldes lépésekkel kell előrehaladnia. Az erdélyi egyesületek közül az EKE csíkszéki osztálya, a Gyergyói Sport Egylet és az udvarhelyi Hargita T. E. rendezett versenyeket. Reméljük, hogy a jövő esztendői évkönyvben több erdélyi nevet látunk.

Meghívó.

Az **Erdélyi Kárpát Egyesület 1941 június hó 24-én,** kedden este fél 7 órakor a római katolikus gimnázium disztermében (Farkas-utca 2, II. emelet)

rendkívüli közgyűlést

tart. A közgyűlés tárgya: **Az alapszabályok módosítása.** Az elnökség ezúton hívja meg az egyesület tagjait és kéri, hogy a tárgy fontosságára való tekintettel minél nagyobb számban jelenjenek meg. A közgyűlés az alapszabályok értelmében, a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határozatképes.

BALÁZS ERNŐ

tagtársunk

modernül felszerelt FÉNYKÉPÉSZETI SZAK-
ÜZLETÉBEN minden cikk állandóan kapható.

Legujabban

elektromos cikkek és rádió-osztályal

bővítette ki üzletét

Kolozsvár, Unió-utca 12. - Telefonszám: 36-63.

Pipere, háztartási és fényképeszteli
cikkekben a legdúsabb raktár az

Emke Drogériában

Kolozsvár, Mátyás kir.-tér.

Az EKE csíkszéki osztályának bélyege. Ennek jövedelméből épül az „Uz Bence“ menedékháza Hargitán. A bélyeg 1 és 5 pengős kiadásban jelent meg. Minden bélyeg megvásárlásával egy téglát adunk az épülő menedékházhoz. A bélyeg megrendelhető az EKE titkárságánál Kolozsvár, Mátyás-utca 3. szám alatt.

Jöjjön el
könyv-
nézőbe!

Kolozsvár,
Mátyás király-tér

8

TELEFON:
15-98.

MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS	
Füzetek	A „Mefhosz“ könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Divatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvei kaphatók.

Minden, ami
új,
szép, jó
és
olcsó!!

S Z A B A D
V Á L O G A T Á S

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

Magyar díszruhákat,
férfiruhákat, sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít

SZÉKELY JÓZSEF

E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,
az EKE volt helyiségében.

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10% kedvezményt ad.

Minerva Nyomdai Műintézet Rt. Kolozsvár. 10308 Felelős vezető: Lengyel Albert igazgató.